

**ЕЛЕКТРОНЕН БЮЛЕТИН
РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ**

**E-BULLETIN
REGIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA**

Бр. 05/2022
Vol. 05/2022

**Издателство на Регионален исторически музей – София
Publishing of Regional History Museum – Sofia**

София 2022

**„Е-бюлетин“ е периодично научно електронно издание на
Регионален исторически музей – София**

**“E-Bulletin” is a periodical scientific electronic edition of
Regional History Museum – Sofia**

Съставители

д-р Александър Станев (РИМ–София)
Цветозар Йотов (РИМ–София)

Отговорен редактор

Цветозар Йотов (РИМ–София)

Редакционна колегия

доц. д-р Венета Ханджийска-Янкулова
(РИМ–София)
гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова
(СУ „Св. Климент Охридски“)
д-р Марио Филипov (РИМ–София)
Елена Николова (РИМ–София)

Техническо оформление

Светлана Чолакова

Editors

Alexander Stanev, PhD (RHM–Sofia)
Tzvetozar Yotov (RHM–Sofia)

Editor-in-chief

Tzvetozar Yotov (RHM–Sofia)

Editorial Board

Veneta Handzhiyska-Yankulova,
Assoc. Prof., PhD (RHM–Sofia)
Iliana Borisova-Katsarova, Chief Assist.
Prof., PhD (SU “St. Kliment Ohridski”)
Mario Filipov, PhD (RHM–Sofia)
Elena Nikolova (RHM–Sofia)

Layout

Svetlana Cholakova

**Издавателство на Регионален исторически музей – София
Publishing of Regional History Museum – Sofia**

ISSN 2603-4247

**Изисквания към авторите за подготовка на публикация / Requirements for authors
when preparing a publication: <https://e-bulletin.sofiahistorymuseum.bg/bg/requirements>**

Регионален исторически музей – София
Regional History Museum – Sofia

ЕЛЕКТРОНЕН БЮЛЕТИН E-BULLETIN

<http://www.sofiahistorymuseum.bg/bg/>

<http://e-bulletin.sofiahistorymuseum.bg/bg/>

Бр. 05/2022

ISSN 2603-4247

Vol. 05/2022

СЪДЪРЖАНИЕ CONTENT

АРХЕОЛОГИЯ /ARCHAEOLOGY

**ПРАИСТОРИЧЕСКИ МАТЕРИАЛИ ОТ МЕСТНОСТТА ЧУНГОВИЦА,
С. ЛОЗЕН, СТОЛИЧНА ОБЩИНА**

Мargarita Попова, Люба Дафова

**PREHISTORICAL MATERIALS FROM CHUNGOVITSA LOCALITY, VILLAGE
OF LOZEN, STOLICHNA MUNICIPALITY**

Margarita Popova, Lyuba Dafova

.....9–16

**КЪСНОАНТИЧНИЯТ КОМПЛЕКС В КВ. ВЕРДИКАЛ, ГР. БАНКЯ – ДАННИ И
МАТЕРИАЛИ ОТ ПРОУЧВАНИЯТА ПРЕЗ 1981 Г.**

Аnani Антонов

**THE LATE ANTIQUE COMPLEX IN VERDIKAL NEIGHBOURHOOD, TOWN OF
BANKYA – DATA AND MATERIALS FROM THE 1981 SURVEYS**

Anani Antonov

.....17–42

**ТЕРЕННИ ИЗДИРВАНИЯ В ЗЕМЛИЩАТА НА СЕЛАТА ЛОЗЕН И КАЗИЧЕНЕ,
РАЙОН ПАНЧАРЕВО, СТОЛИЧНА ОБЩИНА**

Александр Станев, Методи Златков

**FIELD SURVEYS ON THE TERRITORY OF LOZEN AND KAZICHENE VILLAGES,
PANCHAREVO DISTRICT, STOLICHNA MUNICIPALITY**

Alexander Stanev, Metodi Zlatkov

.....43–111

ИСТОРИЯ / HISTORY

БОЯНСКИЯТ МАЙСТОР И ПРЕДСТАВАТА ЗА САРАЦИНИТЕ

Ели Антова

THE BOYANA MASTER AND THE REPRESENTATION OF THE SARACINS

Eli Antova

.....115–128

СВЕДЕНИЯТА ЗА ВЛАСИ „РИМСКИ ПАСТИРИ“ И УПОТРЕБАТА НА ТЕРМИНИТЕ BULGARI, BLASII И MESSIANI В УНГАРСКИТЕ ХРОНИКИ ОТ XIII–XV ВЕК

Цветозар Йотов

THE ACCOUNTS OF WALLACHIANS AS “ROMAN SHEPHERDS” AND THE USE OF THE TERMS BULGARI, BLASII AND MESSIANI IN THE HUNGARIAN CHRONICLES FROM 13TH–15TH CENTURIES

Tzvetozar Yotov

.....129–151

ДИАЛЕКТИКА НА УПРАВЛЕНСКИТЕ И ИЗМЕРИТЕЛНИ СИСТЕМИ В ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ И НЕЙНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

Василис Пимпас

DIALECTIC OF MANAGEMENT AND MEASUREMENT SYSTEMS IN THE OTTOMAN EMPIRE AND ITS CONSEQUENCES

Vasilis Pimpas

.....153–167

ТАКОР КЮРДЯН – ТАКИ: 25 ГОДИНИ ПО-КЪСНО

Силвио Томов

TNAKOR KURDYAN – TAKI: 25 YEARS LATER

Silvio Tomov

.....169–185

ИЗКУСТВОЗНАНИЕ / ART STUDIES

ИЗЛОЖБА ПО СЛУЧАЙ 100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА НИКОЛАЙ БОЕВ

Христина Грозданова

EXHIBITION ON THE 100TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF NIKOLAY BOEV

Hristina Grozdanova

.....189–206

НАУЧНАТА ИЛЮСТРАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ ОТ XIX ДО СРЕДАТА НА XX ВЕК И НЕЙНОТО МЯСТО В НАУЧНИТЕ ИЗДАНИЯ И ОТВЪД ТЯХ

Христина Грозданова

THE SCIENTIFIC ILLUSTRATION IN BULGARIA FROM 19TH CENTURY TO MIDDLE 20TH CENTURY AND ITS PLACE IN SCIENTIFIC EDITIONS AND BEYOND

Hristina Grozdanova

.....207–228

МУЗЕОЛОГИЯ / MUSEOLOGY

„СПОМЕНИ ЗА ШЕСТ СОФИЙСКИ УЛИЦИ“ ОТ ВЕРА МЕЧКАРОВА

Марияна Маринова

“MEMORIES OF SIX SOFIA STREETS” FROM VERA MECHKAROVA

Mariyana Marinova

.....231–253

РЕЗУЛТАТИ ОТ АНКЕТИТЕ ПРОВЕДЕНИ ВЪВ ВРЪЗКА С „ЕВРОПЕЙСКА НОЩ НА МУЗЕИТЕ 2022“ И ДЕНЯ НА СОФИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ И НЕГОВИТЕ ФИЛИАЛИ

Ангел Драгиев

RESULTS FROM SURVEYS CONDUCTED IN CONNECTION WITH *EUROPEAN NIGHT OF MUSEUMS 2022* AND *DAY OF SOFIA* IN REGIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA AND ITS BRANCHES

Angel Dragiev

.....255–263

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И ДИГИТАЛИЗАЦИОННИ РЕСУРСИ В БЪЛГАРСКАТА МУЗЕЙНА ПРАКТИКА

Ангел Драгиев, Йордана Николова, Даниел Иванов

DIGITALIZATION AND DIGITIZATION RESOURCES IN THE BULGARIAN MUSEUM PRACTICE

Angel Dragiev, Yordana Nikolova, Daniel Ivanov

.....265–285

НАУЧНАТА БИБЛИОТЕКА НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ

Бранимира Тенева

THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE REGIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA

Branimira Teneva

.....287–289

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО / CULTURAL HERITAGE

БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В СФЕРАТА НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО С АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОФИЛ (1944–2020 Г.). ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД

Даниел Иванов

BULGARIAN LEGISLATION IN THE FIELD OF IMMOVABLE CULTURAL HERITAGE WITH ARCHAEOLOGICAL PROFILE (1878–1944). HISTORICAL REVIEW

Daniel Ivanov

.....293–305

АРХЕОЛОГИЯ
ARCHAEOLOGY

**ПРАИСТОРИЧЕСКИ МАТЕРИАЛИ ОТ МЕСТНОСТТА ЧУНГОВИЦА,
С. ЛОЗЕН, СТОЛИЧНА ОБЩИНА**

Маргарита Попова, Люба Дафова

Настоящото кратко съобщение е свързано със съхраняваните в РИМ–София материали от праисторическото селище в местността Чунговица, с. Лозен. То е едно от многото праисторически селища в района на Софийското поле познати единствено от теренни обходи от миналия век (Петков 1931: 115–145; Петков 1936: 403–423; Петков 1950: 157–170; Петков 1960: 44–58; Петков 1961: 64–73; Петков 1963: 177–194; Тодорова 1986: 123–132; Тодорова, Вайсов 1993: 97–116).

В края на 50-те и началото на 60-те години на миналия век М. Станчева и М. Гаврилова посещават редица софийски села с цел регистриране на старини. Като част от тази инициатива м. Чунговица в землището на с. Лозен за първи път попада в полезрението на археолози от Музея за история на София. През април 1960 г. Станчева и Гаврилова два пъти имат възможност да обходят землището на с. Лозен и да съберат археологически материали. В дневника си те описват обекта в м. Чунговица като разположена източно от дерето Брождан „слабо издигната могила върху изобщо наклонена към север местност“, която заема площ от около 3–4 дка и се отличава от околния терен по тъмния си цвят (Фиг. 1).¹ В наши дни местността Чунговица, с. Лозен е обхождана два пъти – през 2008 и 2021 г.² – като са събрани материали от енеолита, бронзовата, желязната и римската епохи. По време на целевите обходи, осъществени от през 2021 г. тук са регистрирани два обекта „Чунговица 1“ и „Чунговица 2“ (Пенчева 2012: 395–434; Станев, Златков 2022: 47–49).

Съхраняваните във фонда на РИМ–София керамични фрагменти от енеолита, събрани през 1960 г. (Фиг. 2) и по време на обхода през 2021 г. (Фиг. 3–4)³, от

¹ Бележки за софийските села – Научен архив на РИМ–София.

² Обходите са осъществени по проект към Министерство на културата – „Системни теренни археологически издирвания на територията на Столична община“, сезон 2021 г., с ръководители д-р А. Станев (РИМ–София) и д-р М. Златков (НАИМ–БАН).

³ Рисунките са любезно предоставени от д-р А. Станев (РИМ–София) на когото изказваме благодарност.

м. Чунговица, са изключително малобройни и силно фрагментирани. Преобладаващата част са фрагменти от различни по размер съдове, като хранилища с връзана украса и гърнета с набодена, връзана и рисувана с графит украса.

Има и няколко керамични фрагмента от форми с множество отвори – т.нар. цедки или димарници, познати през всички етапи на енеолита в селищата от Западна и Източна България (Чохаджиев 2007: 95; Попов 1996: 71; Детев и др. 1979: обр. 3, 6.1; Радунчева 1976: 5, обр. 5.7; Данов 2019: 75).

В м. Чунговица са намерени и четири изцяло запазени керамични предмета, известни в научната литература като „дръжки“. Те са характерни за късния енеолит в Западна България, като предназначението им не е изяснено. Изказани са различни предположения, сред които: дръжки за окачване и носене на керамични съдове, разпределители на нишки за тъкачен стан и приспособления за затягане на вързопи (Чохаджиев 2007: 83 с цит. лит.).

Б И Б Л И О Г Р А Ф И Я

Данов 2019: В. Данов. *Керамични съдове и малка пластика от енеолитното селище Градешница* (= Дисертации. Т. 14). София, 2019.

Детев и др. 1979: П. Детев, И. Крайчев, И. Кръстев, Ж. Попов, Г. Илиев. *Разкопки на Марчева могила в гр. Ямбол.* – В: *Известия на музеите в Югоизточна България*. Т. 2. Пловдив, 1979, с. 7–25.

Петков 1931: Н. Петков. *Могилата Окол глава при с. Гниляне.* – В: *Годишник на Народния музей*. Т. V (за 1926–1931 г.). София, 1933, с. 115–145.

Петков 1936: Н. Петков. *Предисторическо изследване на Софийското поле и близките му околности.* – В: *Годишник на Народния музей*. Т. VI (за 1932–1934 г.). София, 1936, с. 403–423.

Петков 1950: Н. Петков. *Селищната могила Окол глава.* – В: *Известия на Археологическия институт*. Т. XVII. София, 1950, с. 157–170.

Петков 1960: Н. Петков. *Принос към проучванията на праисторията на Софийското поле.* – В: *Археология*, 4, 1960, с. 44–58.

Петков 1961: Н. Петков. *Нови данни за неолитната култура край София.* – В: *Археология*, 3, 1961, с. 64–73.

Петков 1963: Н. Петков. *Пеклюк – праисторическо селище при с. Гълъбовци, Софийско.* – В: *Известия на Археологическия институт*. Т. XXVI. София, 1963, с. 177–194.

Попов 1996: В. Попов. *Периодизация и хронология на неолитните и халколитните култури по поречието на р. Русенски Лом.* Русе, 1996.

Радунчева 1976: А. Радунчева. *Виница: енеолитно селище и некропол* (= *Разкопки и проучвания*. Кн. VI). София, 1976.

Станев, Златков 2022: А. Станев, М. Златков. *Теренни издирвания в землищата на селата Лозен и Казичене, район Панчарево, Столична община.* – В: *Електронен бюлетин на РИМ–София*, 5, 2022, с. 43–111

Тодорова 1986: Х. Тодорова. *Каменно-медната епоха в България.* София, 1986.

Тодорова, Вайсов 1993: Х. Тодорова, И. Вайсов. *Новокаменната епоха в България.* София, 1993.

Чохаджиев 2007: С. Чохаджиев. *Неолитни и халколитни култури в басейна на р. Струма.* Велико Търново, 2007.

S U M M A R Y

PREHISTORICAL MATERIALS FROM CHUNGOVITSA LOCALITY, VILLAGE OF LOZEN, STOLICHNA MUNICIPALITY

Margarita Popova, Lyuba Dafova

Various fragments of ceramic vessels and objects from the Eneolithic Age were discovered during the field archaeological research in the Chungovitsa Locality, near village of Lozen, which are now kept in the fund of RIM–Sofia.

Ключови думи: праисторическо селище, местността Чунговица, с. Лозен, теренни археологически издирвания, керамични фрагменти, енеолит

Key words: prehistoric settlement, Chungovitsa Locality, village of Lozen, field archaeological research, pottery fragments, Eneolithic

A B T O P И

Д-р Маргарита Попова

Национален исторически музей
margarita_po@abv.bg

Люба Дафова

Регионален исторически музей – София
l.k.dafova@gmail.com

Margarita Popova, PhD

National Museum of History
margarita_po@abv.bg

Lyuba Dafova

Regional History Museum – Sofia
l.k.dafova@gmail.com

МИС IIIH94B-9

МИС IIIH94B-10

МИС IIIH94B-11

Фиг. 1.

Фиг. 2

Фиг. 3

Фиг. 4